

ارزشیابی ویژگی‌های شخصیتی و تربیتی

نویسنده

موسی جاودان

عضو هیأت علمی دانشگاه هرمزگان

سرشناسه : جاودان، موسی، ۱۳۴۹ -

عنوان و نام پدید آور : ارزشیابی ویژگی‌های شخصیتی و تربیتی / نگارنده موسی جاودان

وضعیت ویراست : [ویراست ۲]

مشخصات نشر : تهران: دانشگاه هرمزگان، انتشارات ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری : ۲۶۰ ص: مصور (بخش رنگی)، جدول.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۷۹-۸۱-۶

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : کتابنامه

موضوع : شخصیت‌سنجی

موضوع : Personality assessment

موضوع : آزمون‌های شخصیت

موضوع : Personality assessment

شناسه افزوده : دانشگاه هرمزگان

رده‌بندی کنگره : BF ۶۹/ ۵

رده‌بندی دیویی : ۱۵۵/۲/

شماره کتابشناسی ملی : ۵۹، ۳۱۱

نام کتاب: ارزشیابی ویژگی‌های شخصیتی و تربیتی (ویرایش دوم)

مولف: موسی جاودان

ناشر: دانشگاه هرمزگان

چاپ و صحافی: مارال

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰۰۰ ریال

ISBN:978-600-7279-81-6

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۷۹-۸۱-۶

فروش اینترنتی در تارنمای دانشگاه هرمزگان (مرکز نشر)

WWW.hormozgan.ac.ir

تلفن: ۶۶۹۰۷۷۱۴ (۰۲۱)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۵	پیش گفتار
۱۹	فصل اول: کلیات
۱۹	مقدمه
۲۱	مفهوم شخصیت
۲۲	عوامل مؤثر بر رشد شخصیت
۲۳	هدف از ارزیابی شخصیت
۲۴	خلاصه و نتیجه گیری
۲۵	منابع
۲۷	فصل دوم: آشنایی با نظریه های شخصیت
۲۷	مقدمه
۲۸	عوامل مؤثر بر دیدگاه نظریه پردازان شخصیت
۳۳	نظریه های شخصیت
۳۳	رویکرد رفتارگرایی
۳۵	جان بی. واتسون
۳۵	ایوان پیتر وویچ پاولوف
۳۶	برهاس فردریک اسکینر
۳۹	دیدگاه اجتماعی - شناختی
۳۹	آلبرت بندورا
۴۰	والتر میشل

۴۳	جولین راتر
۴۵	نظریه‌های روان‌پویشی
۴۵	زیگموند شلومو فروید
۵۳	کارل گوستاو یونگ
۵۷	آلفرد آدلر
۶۱	آنا فروید
۶۴	اریک اریکسون
۷۳	اریک فروید
۸۰	کارن هورنای
۸۲	هینز کوهات
۸۴	اریک برن
۸۷	ملانی رایزس کلین
۸۹	هری استک سالیوان
۹۲	نظریه‌های پدیدارشناختی
۹۳	جرج الکساندر کلی
۹۷	ویکتور امیل فرانکل
۹۸	کارل راجرز
۱۰۱	آبراهام هرولد مزلو
۱۰۴	رویکرد صفات
۱۰۴	ریموند برنارد کتل
۱۰۶	گوردن ویلارد آلپورت

۱۰۸	هانس یورگن آيسنک
۱۱۰	جان بالبی
۱۱۵	ماروین زاكرمن
۱۱۶	نظريه زیستی - تکاملی
۱۱۶	دیوید باس
۱۱۸	منابع
۱۲۳	فصل سوم: سیر تاریخی ارزشیابی شخصیت
۱۲۳	مقدمه
۱۲۴	روند تاریخی ارزشیابی شخصیت
۱۲۸	عوامل مؤثر در ظهور آزمون‌ها
۱۳۴	آغاز استفاده از آزمون‌های هوانی
۱۴۰	خلاصه و نتیجه‌گیری
۱۴۱	منابع
۱۴۳	فصل چهارم: روش‌های ارزشیابی شخصیت
۱۴۳	مقدمه
۱۴۳	الف - مشاهده
۱۴۴	روش‌های مشاهده
۱۴۵	ب - پرسشنامه
۱۴۷	ج - مصاحبه
۱۵۲	د - روش تجربی
۱۵۲	ه - روش همبستگی
۱۵۳	و - مطالعه موردی

۱۵۴	ز- قصه زندگی
۱۵۵	نمونه‌ای از یک قصه‌ی زندگی
۱۵۹	ح- چک لیست (فهرست بازبینی)
۱۶۰	ط- قضاوت دیگران
۱۶۱	ی- گروه‌سنجی
۱۶۲	ک- آزمون‌های ترسیمی (کودکان)
۱۶۵	مراحل اجرا آشنایی خانواده
۱۶۶	ل- آزمون تداعی کلمات
۱۶۸	م- روش خودبازرسی (خ، رزیابی)
۱۷۰	خلاصه و نتیجه‌گیری
۱۷۲	منابع
۱۷۳	فصل پنجم: آزمون‌های شخصیتی
۱۷۳	احساس شایستگی نوجوانان
۱۷۷	پرسشنامه میزان احساس شایستگی نوجوانان
۱۸۱	شخصیت فکری کودکان
۱۸۷	پرسشنامه ارزیابی شخصیت فکری کودکان و دانش آموزان - الف، ابتدایی: الف
۱۹۳	پرسشنامه ارزیابی شخصیت فکری کودکان و دانش آموزان دوره ابتدایی: ب
۱۹۹	میزان تفاهم و هماهنگی فکری زوجین
۲۰۴	پرسشنامه میزان تفاهم و هماهنگی فکری زوجین
۲۰۸	ویژگی‌های شخصیتی
۲۱۲	پرسشنامه شخصیتی پنج عاملی NEO (فرم کوتاه ۶۰ ماده‌ای)
۲۱۶	شادکامی
۲۱۹	پرسشنامه شادکامی

۲۲۵	فصل ششم: آزمون‌های تربیتی - تحصیلی
۲۲۵	مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه
۲۳۰	پرسشنامه مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه
۲۳۵	پیوند با مدرسه
۲۳۹	مقیاس پیوند با مدرسه
۲۴۰	کیفیت زندگی در مدرسه
۲۴۴	پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه
۲۴۸	خودپنداره تحصیلی دانش آموزان
۲۵۳	پرسشنامه خودپنداره تحصیلی
۲۵۴	سبک‌های تربیتی
۲۵۷	پرسشنامه سبک‌های تربیتی

پیش‌گفتار

هرگاه بخواهیم به سؤال من چه کسی هستم پاسخ دهیم در حال تلاش برای شناخت خود هستیم. قدم بعد از این خود آگاهی، ممکن است بررسی و ارزشیابی رفتارهای خودمان باشد. من چه نوع انسانی هستم؟ چه نقاط قوت و ضعفی در رفتار، اخلاق و روابط اجتماعی و فردی من وجود دارد؟ شجاع، ترسو، مهربان، عصبی، کم حرف، پر حرف، احساسی، معنوی، متلانی، سیاسی، مذهبی، اجتماعی، اقتصادی، منزوی، باهوش، کم هوش، با انگیزش، بی انگیزش، سرسخت، پرتلاش، تنبل، بی خیال، مستبد، نان به نرخ روز خور و توانمند از واژه‌هایی هستند که در هنگام ارزشیابی ویژگی‌های شخصیتی دیگران استفاده می‌کنیم. برخی از ما عقاید و ارزش‌ها، اندک یا اندکی با دیگران داریم که این عقاید و ارزش‌ها زندگی ما را در دایره بسته‌ای محدود می‌کنند و تا پایان زندگی در همان محدوده می‌مانیم. چنین ویژگی‌هایی موجب می‌شوند که نتوانیم از تنگ نظری‌های خود تحمیلی بیرون برویم. دائماً از همان دریچه به جهان بیرون می‌نگریم.

اگر به تربیت فیل‌ها در هندوستان نگاه کنیم، متوجه می‌شویم که فیل‌بانان برای تربیت بچه فیل‌ها بعد از تولد، آنان را به درخت بزرگی می‌بندند و تا ماه‌ها بچه فیل را در همین وضعیت نگه می‌دارند. بارها و بارها بچه فیل تلاش می‌کند تا خود را از این وضعیت برهاند، اما تلاش او بی‌حاصل می‌ماند و نمی‌تواند از یک محدوده خاص به اندازه وسعت طناب فراتر رود. اکنون، که فیل بزرگ شده و هیچ طنابی در کار نیست، تلاش نمی‌کند از فاصله تعیین شده دورتر رود؛ چرا که این بخشی از ویژگی‌های رفتارهای پذیرفته شده توسط فیل است و این رفتارها برای همیشه او را در محدودیت نگه می‌دارد. زیرا هنوز بر این تصور است که پاهایش بند طناب است. نگرش و تفسیر ما

از خود و رفتارمان نیز تابع چنین دیدگاه‌هایی هستند که در اوایل زندگی کسب کرده‌ایم و بر این باوریم که این ویژگی‌ها را داریم یا نداریم، از عهده‌ی این کار بر می‌آئیم یا نمی‌آئیم، فرد خوش شانس یا بد شانس است، همه بدجنس هستند (افراد بدبین)؛ (پارانویدها)؛ من فرد بدشمنی هستم (افسرده‌ها)؛ همه بدجنس هستند (افراد بدبین)؛ باید به شدت تمیز و پاکیزه بود (وسواسی)؛ هر چه دیگران می‌گویند درست است (افراد ساده‌لوح و خرافی). نمونه‌ای از افکار خود ساخته‌ی حاصل تربیت دوران کودکی هستند که فرد را تا پایان زندگی در محدوده‌ی همین دایره تنگ و تاریک نگه می‌دارند و مانع انعطاف‌پذیری، تفکر انتقادی، اصلاح و بهبود رفتار او می‌شوند. چنین افرادی اگر به خود، اجازه ارزشیابی ویژگی‌های شخصیتشان بدهند، می‌توانند بر باورهای غلط خویش غلبه کنند. بنابراین، شکل‌گیری افکار غلط در اوایل کودکی و تثبیت آنان در ادامه زندگی، مسیر زندگی را در جهت ادامه این باورها پیش می‌برد.

هدف اصلی این نوشته آشنایی با نظریه‌های شخصیت و ارائه روش‌هایی است که ما از آن طریق بتوانیم به طور نسبتاً عینی و مابعد با همکاری خودمان و کمک دیگران از نقاط قوت و ضعف شخصیت خویش آگاهی یابیم و برای بهبود آن تلاش کنیم. تمام آسیب‌های اجتماعی، خانوادگی و فردی حاصل عدم شناخت خویش و فقدان ارزشیابی از ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد. برای نمونه، به قسه زندگی بعضی از افراد و آثار رفتار آنان در جامعه در فصل سوم این کتاب اشاره شده است.

از طرف دیگر، اگر قبول کنیم افکار ما، باور و احساسات را بدست می‌آورند، تلاش خواهیم کرد طرز تلقی و تفسیر خود را از رویدادهای بیرونی تغییر دهیم تا شاید بتوانیم با نگاه واقع‌گرایانه به جهان پیرامون خود بنگریم که این امر یکی از مهم‌ترین راه‌های ارزش بخشی در ارزشیابی شخصیت خویش می‌باشد. برای مثال، کسی که بعد از یک شکست احساس بی‌ارزشی و یا بدشانسی می‌کند، خود را بیچاره و شکست خورده می‌پندارد و ممکن است این تفسیر روحیه او را در هم بشکند و انرژی او را برای ادامه تلاش و پیمودن مسیر تضعیف کند. اما اگر تفسیرش را به گونه‌ی دیگری ارائه دهد و

احساس کند زمینه‌های دیگری برای تلاش و موفقیتش وجود دارد، بی‌گمان کمتر احساس نگرانی و شکست می‌کند.

یکی از مهم‌ترین عواملی که موجب می‌شود در باره‌ی شخصیت خودمان و یا دیگران به قضاوت و ارزشیابی بپردازیم، طرحواره‌ها و ساختارهای اطلاعاتی و اسنادی است که به کمک آن اطلاعات مربوط به خود و یا دیگران را توصیف، تشریح و نتیجه‌گیری می‌کنیم. پس، بر مبنای این اطلاعات خواه درست یا نادرست تصمیم‌گیری می‌کنیم. لذا، برای رسیدن به خوشبختی و آرامش سعی کنیم با آگاهی از نقاط قوت و ضعف شخصیتی خود، تلاش خود را در جهت تقویت رفتارهای مطلوب و کاهش خصایص و ویژگی‌های نامطلوب بکار گیریم. همچنین، در مسیر زندگی سعی کنیم امید و انتظارات مثبتی از عملکرد خود و دیگران داشته باشیم تا به این ترتیب عملکردمان در راستای مثبت و با دیدی امیدوارانه همراه با انرژی مثبت افزایش یابد. به طور کلی، می‌توان گفت که زندگی توأم با رضایتمندی حاصل شناخت درست خصایص و اخلاقیات خویش و تلاش برای بهبود روابط بین فردی و درون فرامی‌گشتی باشد. در چنین شرایطی انسان می‌تواند از عملکرد خود در زندگی رضایت داشته باشد و زندگی آرام و شادی در انتظارش باشد.

مؤسسه‌ی زندگی شاد و آرامی برای شما

۱۳۹۸، پاییز